

## M. Rauf İNAN

**M** illî Eğitimimizin ölümsüzler kadrosu bugün artık dünyada, aramızda değil; yine de adları basınızdaki dillerimizde, gönüllerimizde geçen, unutulmaması gereken, anılanlardır. Öncüleri Mustafa Necati idi; Hasan Âli Yücel, Hakkı Tonguç, Rüşü Uzel, Nurullah Ataç ve arkadaşlarının kadrosuydu bu. Son olarak (13 Ocak 1973'te) Sabahattin Eyüboğlu, göçüp gidenler arasında katıldı; 35 yıl öncesi gibi. (Ocak ayı, bu kadronun üçünü almıştır: 1 Ocak Mustafa Necati, 13. S. Eyüboğlu, 20 Ocak A. Uzel.)

Kadronun Başkanı Yücel'di. 1921'in 16 Temmuz'unda amacını Mustafa Kemal Atatürk'ün gösterdiği ve 1924'te başlattığı **devrimci eğitimimiz**, tarihimizde **halkçı, ulusçu, atılımcı, ekinclî (kültürcü), usçu (akılcı) ve kişilikli** niteliğine ulaştıran onun başkanlığındaki kadro oldu. Bir bakıma 1935'e dek hazırlığı süren bu dönem 1935-38'de Saffet Arıkan'la gelişmiş, 1946'ya dek Yücelin başkanlığında ve başkanlığında tüm ilkeleri ile gerçekleşmiş, ondan sonra da bırakılmıştı. Onu gerçekleştiren bir Atatürk'cü eğitimci kadrosu idi.

## ATATÜRK'ÇÜ EĞİTİMİN ÖZELLİKLERİ

● Eski eğitim kurumlarındaki ve yöntemlerindeki, ulusumuzda uygun olmayanlardan değişimeyecek olanları kökünden yıkmak, yerlerine yenilerini koymak, değişebilecek olanları kökünden değiştirmek, yenileştirmek;

● Yurdun, toplumu, koşullarına, gerçeklerine uygun ve gereksinmelerini karşılayan, halka dönük ve halk için yeni eğitici kurumları kurmak;

● Başka yerden yansılanmayan (taklit edilmeyen), tümüyle kendimize özgün ve sözcüğün tam anlamıyla ulusal bir eğitim sağlamak;

● Bilinçlendirecek bireyde kendi yaşamını ve toplumun yaşamını değiştirip düzelterek, yükseltecek nitelikte güç ve beceri kazandıran, insan, yurttaş değerini ve sevgisini arttıran bir eğitim gerçekleştirmek;

● Geleceği kavrayan, halk yığınlarına yönelen bir eğitimi başarmak;

● Kurmada, geliştirmede yavaş değil, hızlı, atılımlı olmak;

● Bugünkü deyişle, insan ve toplum hakkına, insan ve toplum değerine, yurttaş ve toplum gücüne, usa, anlağa (zekâyâ) gerçekçi bir yatırım sağlamak. Bu ödevi ve amacı o eğitimciler yeni devletin kuruluşunun daha ilk yıllarında, onun kurucusu Gazi Mustafa Kemal Paşa vermişti.

Yalnız Cumhuriyet çağında değil, bütün tarihimiz boyunca millî eğitimimizde ve insanlığın eğitim tarihinde en büyük gelişmeyi gerçekleştiren bir dönem olmuştu. Onu başaracak özel yetenekte ve irada (karakterde) bir takım ve o takım için bir başkan gerekli. İşte bu başkan Yücel ve takımı da arkadaşları olmuştu.

## O, NEDEN UNUTULMAZ?

Büyük anlamları (zekâları), büyük insanları ancak büyük uluslar çıkarırlar. Bunun yöntemi de, gerçek değerleri ayıklayıp seçmek, değerini kavramak, büyük yığınlara tanıtmak, gönüllerde, kafalarda yaşatmaktır. Bu yapılmazsa, değersizlikler değer yerlerine geçer. Gerçek değerlerin yoksanması (inkârı), unutulması

bilgisizliğin yaygın olduğu toplumların özelliklerindedir. Gelecek günlerimizin dünyaca beğenilecek, övülecek büyük Türk anlamları yüce dağlar gibi, bu yüksek tepelerin üzerinde kurulacaktır.

Bu nedenledir ki, üyelerinin sayıları yüz binleri aşan büyük örgütlerimiz, Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu, Türkiye Öğretmenler Sendikası gibi, Türkiye Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği de Yücel'in her ölüm yıldönümünde onu anmaktadır.

Yücel'in yazınızdaki (edebiyatımızda), yazı ve düşün yaşamımızda olan değerli hizmetlerini, başarılarını, onun o alandaki ölümlerine bırakarak, millî eğitimimizdeki ve ekinimizdeki (kültürümüzdeki) başarılarına bir göz atmak yeter:

O, 1938'de Bakanlık görevini üstlendiği zaman —bizde hiç de rastlanmayan bir olgunlukla— kendisinden önceki bakan Saffet Arıkan'ın başladığı değerli işlerin, girişimlerin hepsini benimsemiş ve gelişmeyi tarihte görülmemiş bir hızla sürdürmüştü. O, bakanlığa geldiği yılda nüfusumuzun ancak % 20,3'ü okuma yazma bilirken, 1949'da bu oranın % 40'a çıkmış olması bu hızın ve bu hızla başlamış olan gelişmelerin sonucudur. (Sonradan bu gelişme öylesine durmuş ve dahası gerilemiş ki, 1960'ta % 39'a düşmüş, 27 Mayıs Devrimi'nin getirdiği silkinme ile 1970 te % 54'e çıkmıştır.)

1938-46 arasında 2. Dünya Savaşı'nın getirdiği sıkıntılar, zorluklar, tehlikeler dolu, 8 yıllık bir süre içinde millî eğitimin her alanında okul, öğretmen ve öğrenci sayısının en az 2 katı aşmış olması, onun başarılı hizmet tablosunu yansıtır. Öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğrenci sayısı, teknik öğretimdeki okul, öğretmen, öğrenci sayısı 7-8 kattan çok artmıştı.

## HELE YAYIN ALANINDA...

Onun 1939'da topladığı (I. Türk Neşriyat Kongresi) geçen 38-39 yıl içinde bir daha yinelenmemiştir. Bu kongrenin etkisi ve sonucu şu olmuştur ki, 6 yıl la kalmadan, dünya düşün ürünlerinin en değerli seçme yapıtlarından, klasiklerden 531'i hemen 5 yılda dilimize çevrilmiş, yayımlanmıştır. (Ondan sonra da bu caba gevşemiş, yavaşlamış ve durmuştur; çeşitli mahanelarla.)

1940-46 arasında bakanlığın yayımladığı, ya da yayımlamaya başladığı genbilik (ansiklopedi) ve sözlüklerin sayısı 7, dergilerin sayısı 8'dir. Özel yayınevleri de bakanlığın bu cabalarına katılarak, çok değerli diziler yayınlamaya başlamışlardı. O'ndan sonra bu da durdu. Bu cabalara uygun olarak, genç kuşakta, öğrencilerde, tüm aydınlarda —ancak gelişmiş ülkelerde görülebilen— geniş bir okuma atılımı ve coşkusu başlamıştı.

## GÜZEL SANATLARDA

Tiyatro eserlerinden başka, **sanat takvimleri** de onun bakanlığının yapıtları idi. Bir anıt yapıtı olan Güzel Sanatlar Dergisi, O, bakanlıktan ayrıldıktan sonra sürmedi. Devlet Resim ve Heykel Sergileri, Devlet Konservatuarı, müzik, resim, heykel alanında yeni bir sanatçı kuşağının yetişmesini o sağladı.

Ankara'daki Sergievî binasının tanınmış Alman Mimarı Prof. Bonatz'n tasarılarıyla planlarıy-

rinde düşünme, karar verme ve uygulamayı bir bakanlık ayrıcalığı (imtiyazı) olmaktan çıkarmış, onu tüm meslek topluluklarına maletmişlerdi. Bakanlığının hemen ilk yılında, 1939'da ilk **Millî Eğitim Şurasını** ve **I. Neşriyat Kongresi'ni** toplamış, onların —hiç bir etki altında kalmadan— tam bir özgürlükle verdikleri kararların hepsini, eksiksiz olarak uygulamaya koymuş ve gerçekleştirmişti.

Eğitimimize onun bakanlık kadrosunun getirdiği atılımlar, başarılar, medeniyetler ki, Yücel ve arkadaşları öğretmen kamuoyunda hizmet ve eylemin bir örneği, bir ölçü ve değer birimi olmuşlardır. Eğitim alanımızda bakanlığın ve yetkililerinin, hatıta bakanların çalışmalarına, tutuşlarına değer biçerken ölçü, Yücel ve arkadaşlarıdır. Çalışma ve başarı ölçüsünde onlara yaklaşıldıkça ancak değer kazanılır öğretmen anlayışlarında.

Yücel'den 17 yıl sonra, onun görevini üstlenen ve o yılların atılımlarını iyi bilen bir bakan —Sayın Dr. İbrahim Oktem — o macını, «millî eğitimimizi 1946 mihrakına oturtmak» olarak belirtmişti.

Yücel bir karar adamı idi. Bu karar tarihten Atatürk'e ve ondan ileriye, geleceğe doğru giden bir akımın yönündeki kararları.

## SONUÇ

Yücel ve arkadaşları millî eğitim ve ekin, yayın ve sanat üye-

